

Promemoria avseende tolkning av föreningsstadgar

1. Bakgrund

- 1.1. Föreningen grävande journalister ("Föreningen") har sökt vårt biträde i anledning av vissa frågor som uppkommit rörande tolkning av Föreningens stadgar.
- 1.2. Bakgrunden är huvudsakligen följande:
- 1.3. Under föregående verksamhetsår beslutade styrelsen att genomföra ett projekt kallad "Nysatsning 2017". För att "Nysatsning 2017" skulle vara möjligt att genomföra beslutade styrelsen att arvodera en person ur styrelsen med ansvar för att driva detta projekt.
- 1.4. Under årsmötet i april 2017 fattades beslut om att bevilja styrelsen ansvarsfrihet för det gångna räkenskapsåret. Viss diskussion uppkom emellertid rörande det lämpliga i att styrelsen själv fattat beslut om arvodering. Det fördes därefter till protokollet att årsmötet ansåg att "Nysatsning 2017" borde ha underställts årsmötets beslut.
- 1.5. Styrelsen avser nu under hösten 2017 påbörja ett nytt projekt kallat "FGJ framtid". Med anledning av detta har styrelsen beslutat att kalla till ett extra årsmöte för att behandla frågan om styrelsen skall ges mandat att besluta om ersättning och arvoden för styrelsemedlemmar.
- 1.6. Kallelse till ett extra årsmöte skickades ut den 24 augusti 2017. Av kallelsen framgår att det extra årsmötet skall behandla ovan angiven fråga.
- 1.7. Efter det att kallelsen och tillhörande proposition presenterats skrev Föreningens lekmannarevisorer till styrelsen och angav att Föreningens stadgar stipulerar att fler frågor än de som angivits i kallelsen bör behandlas på det extra årsmötet, bland annat fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
- 1.8. Den 22 september 2017 skickade Föreningens revisorer ytterligare ett mail där de bifogade en "revisionsberättelse" till det extra årsmötet. De upprepade också sitt krav på att både "revisionsberättelsen" och frågan om ansvarsfrihet för styrelsen skulle behandlas av det extra årsmötet, samt meddelade att de inte kan rekommendera ansvarsfrihet med anledning av styrelsens agerande.

2. Frågeställningar och avgränsningar

- 2.1. Föreningen har, mot bakgrund av detta, ombett oss att besvara följande frågeställningar:
 - a) Föreningens stadgar reglerar inte uttryckligen vilka frågor som skall behandlas vid extra årsmöte; vilka slutsatser kan dras mot bakgrund av stadgarnas utformning och allmän föreningspraxis?
 - b) Har kallelsen till det extra årsmötet skett stadgemässigt korrekt?
 - c) Hur många medlemmar måste vara närvarande för att det extra årsmötet skall vara beslutsmässigt?
 - d) Bör frågan om ansvarsfrihet för styrelsen behandlas på ett extra årsmöte?
- 2.2. Vid upprättandet av detta PM har vi haft tillgång till följande material:

- a) Föreningens stadgar
- b) Mailkorrespondens med revisorerna
- c) "Revisionsberättelse", daterad den 22 september 2017
- d) Utdrag från protokoll från ordinarie årsmöte 2017 (§ 10)
- e) Protokoll från styrelsemöte av den 22 augusti 2017
- f) Protokoll från styrelsemöte av den 29 augusti 2017
- g) Kallelse till extra årsmöte av den 6 oktober 2017

- 2.3. All rådgivning vi lämnar är anpassad efter uppdraget och utgår från de fakta som presenterats för oss och de instruktioner vi erhåller. Rådgivningen som lämnas av oss är därför inte avsedd att användas i något annat sammanhang än inom ramen för det specifika uppdraget och Föreningen eller dess medlemmar kan inte förlita sig på rådgivningen utanför uppdragets ram.
- 2.4. Vårt uppdrag omfattar vidare inte ekonomisk rådgivning eller bedömningar av ekonomiska eller skatterättsliga konsekvenser. Vi har således inte företagit någon analys av de ekonomiska konsekvenser för Föreningen som styrelsens eller revisorernas förslag skulle kunna medföra.
- 2.5. Våra allmänna avtalsvillkor gäller för all rådgivning.

3. Relevanta stadgebestämmelser

- 3.1. Eftersom lagstiftning huvudsakligen saknas rörande ideella föreningar måste utgångspunkten för en rättslig bedömning vara föreningens stadgar. Frågorna får därefter – för det fall stadgarnas bestämmelser är oklara eller obefintliga – bedömas med utgångspunkt i allmänna avtalsrättsliga och associationsrättsliga principer. I viss utsträckning kan vägledning också hämtas från lagen om ekonomiska föreningar (se, Johansson, *Svensk associationsrätt i huvuddrag*, 2011, s. 142).
- 3.2. Föreningens stadgar ("Stadgarna") föreskriver i relevanta delar följande:
- 3.3. Av 4 § 1 st. framgår att ett extra årsmöte skall hållas på styrelsens kallelse. Det framgår också att kallelse till årsmötet skall ske senast sex veckor i förväg.
- 3.4. I 4 § 3 st. anges vilka frågor årsmötet skall behandla, bland annat revisorernas rapport, ansvarsfrihet för styrelsen, verksamhetsplan, budget, medlemsavgift, av medlemmarna väckta frågor, val av styrelse och andra funktioner.
- 3.5. Av 4 § 4-6 och 8-9 st. stadgas att val av styrelse och andra positioner skall ske för en period om ett år i taget.
- 3.6. I 4 § 9-11 st. regleras medlemmarnas rösträtt. Vid lika röstantal har mötesordföranden utslagsröst och vid lika utgång i personval skiljer lotten.
- 3.7. Av 6-7 §§ framgår att vissa särskilda krav gäller för beslut om stadgeändring eller Föreningens upplösning.

4. Vår bedömning

Extra årsmöte

- 4.1. Av Stadgarna framgår att styrelsen har rätt att kalla till ett extra årsmöte, vilket styrelsen beslutat att göra den 22 augusti 2017. Att kalla till extra årsmöte har således i och för sig varit stadgeenligt.
- 4.2. Vilka frågor som skall behandlas på ett extra årsmöte regleras inte uttryckligen i Stadgarna. Eftersom Föreningen är en ideell förening finns inte heller några särskilda bestämmelser i lag att tillämpa härvidlag.
- 4.3. Mot bakgrund av att Föreningen i övrigt har valt att organisera sig på samma sätt som flertalet svenska ideella föreningar också gjort – dvs med en stämma som beslutande organ och en styrelse som förvaltande – är dock utgångspunkten att styrelsen ansvarar för den löpande förvaltningen under verksamhetsåret och äger rätt att fatta alla beslut som rör verksamheten mellan årsmötena – under förutsättning att stadgarna inte särskilt föreskriver en annan ordning.
- 4.4. Eftersom frågan om arvodering av styrelseledamöter inte särskilt enligt stadgarna skall beslutas av årsmöte är det vår uppfattning att styrelsen – även utan ett extra årsmöte – hade haft rätt att med bindande verkan för Föreningen fatta beslut om arvodering av dess ledamöter.
- 4.5. När det gäller extra årsmöte avhålls sådana normalt för att besluta i frågor som i och för sig bör eller skall fattas av medlemmarna men där det inte är möjligt att invänta ett ordinarie årsmöte. Typiska frågor som brukar behandlas på extra årsmöten är tilläggsval till förtroendeposter på grund av förtida avgångar eller väsentliga förändringar i verksamheten.
- 4.6. På ett extra årsmöte fattas normalt endast beslut i sådana frågor som anges i kallelsen till mötet, vid sidan av gängse formaliapunkter som fastställande av röstlängd och val av mötesfunktionärer. Bakgrunden till detta är att medlemmarna med ledning av kallelsen skall kunna ta ställning till om de vill komma till mötet eller inte. För det fall andra frågor än de som angivits i kallelsen skulle behandlas skulle detta kunna medföra att vissa medlemmar – som mot bakgrund av hur kallelsen utformats valt att inte delta – undandras möjligheten att delta i beslut i en fråga som var av vikt för dem. I vissa fall skulle ett sådant beslut utanför kallelsens ram också kunna klandras i domstol.
- 4.7. Det vore för övrigt också onödigt och orimligt betungande för Föreningen att på ett extra årsmöte behöva lyfta samtliga de frågor som enligt Stadgarna skall behandlas på ordinarie årsmöte. I stället måste Stadgarna, mot bakgrund av hur de utformats och med hänsyn tagen till svensk föreningssed, tolkas på så vis att ett extra årsmöte är begränsat till att behandla de i kallelsen angivna frågorna (jämför Johansson, s. 189).
- 4.8. Av Stadgarna framgår vidare att alla personval sker för ett verksamhetsår i taget (se 4 § st. 4-6 och 8-9), samt att sådana val skall behandlas på "årsmöte". En tolkning av Stadgarna, på det sätt som revisorerna har gjort, skulle innebära att exempelvis personval också skulle behöva genomföras på ett extra årsmöte, vilket skulle stå i direkt strid med Stadgarnas ordalydelse.

- 4.9. Vår uppfattning är således att endast frågan om styrelsens mandat att fatta beslut om arvodering skall behandlas vid det extra årsmötet. Det skall dock anmärkas att revisorerna, om dessa vill att någon annan fråga skall behandlas, äger rätt att kräva att ett nytt extra årsmöte avhålls där den fråga de vill få upp till behandling diskuteras.

Mötets behöriga utlysande

- 4.10. Styrelsen har kallat till det extra årsmötet sex veckor i förväg, vilket är den enda kallelsefrist som angivits i Stadgarnas bestämmelse om årsmöten. Enligt vår bedömning har kallelsen därför utfärdats i tid.
- 4.11. En kallelse bör också innehålla tydlig uppgift om tid och plats för mötet (jämför 7 kap. 21 § lagen om ekonomiska föreningar). Av kallelsen till det extra årsmötet framgår tydligt vilken plats och vid vilken tid det mötet skall hållas. Stadgarna har inte uppställt några bestämmelser om att sammankomster måste ske på viss ort i landet varför det enligt vår bedömning är tillåtet att hålla det extra årsmötet i Göteborg.

Giltiga beslut

- 4.12. Stadgarna räknar upp två typer av beslut där särskilda krav ställs på beslutsgången. Den första är beslut rörande stadgeändring. Den andra avser beslut om Föreningens upplösning.
- 4.13. Eftersom den absoluta huvudregeln vid beslutsfattande i ideella föreningar är att beslut fattas med enkel majoritet kan enligt vår uppfattning alla beslut som inte särskilt behandlas i Stadgarna fattas med sådan majoritet (se Johansson, s. 162), det vill säga fler än hälften av de närvarande och röstberättigade medlemmarna.
- 4.14. Av Stadgarna framgår inte något krav på ett minsta antal närvarande medlemmar på årsmöte eller extra årsmöte för att mötet skall vara beslutsmässigt. Detta innebär att det extra årsmötet kommer att vara beslutsmässigt även om endast ett fåtal medlemmar deltar.

5. Särskilt om frågan om ansvarsfrihet

- 5.1. Det är vanligt att ideella föreningar på årsmöte fattar beslut i fråga om ansvarsfrihet för avgående styrelse eller andra förtroendevalda. Det finns dock inget krav på att stämman måste fatta beslut i denna fråga. Tvärtom är detta ett förhållande som föreningen helt själv kan reglera i stadgarna. I de flesta större föreningar har man dock valt att föreskriva att en sådan fråga skall behandlas. Så är också fallet här.
- 5.2. Effekten av ett beslut om ansvarsfrihet är att föreningen förbinder sig att inte väcka skadeståndstalan mot föreningsföreträdare avseende sådana förhållanden som var kända för stämman vid tiden för beslutet. Beslutet är således bakåtblickande och avser alltså redan inträffade förhållanden.
- 5.3. En förtroendevald som undanhållit information eller liknande – eller som inte överhuvudtaget lämnat någon information, till exempel därför att bokslutet inte var färdigställt vid tidpunkten för stämman – kan därför bli föremål för skadeståndsskyldighet avseende den information som undanhållits även om ansvarsfrihet beviljats i övrigt.

5.4. Beslut om ansvarsfrihet blir således i princip endast relevant när styrelsen lagt fram redovisning till årsmötet i form av exempelvis bokslut, verksamhetsberättelse eller motsvarande. Eftersom ingen sådan redovisning kommer att lämnas på det extra årsmötet, med hänvisning till att varken räkenskaps- eller verksamhetsår löpt till ända saknas enligt vår mening anledning att behandla denna fråga vid detta möte (även oaktat vad som ovan sagts avseende att endast frågor i kallelsen bör behandlas). Istället bör frågan behandlas vid nästkommande ordinarie årsmöte och då avse hela räkenskaps- och verksamhetsåret.

6. Sammanfattning

6.1. Mot bakgrund av vad som redogjorts för ovan är det vår uppfattning

- a) att det extra årsmötet enbart bör behandla den fråga som framgår av kallelsen
- b) att kallelse till mötet skett i stadgeenlig tid
- c) att det inte strider mot Stadgarna att hålla det extra årsmötet i Göteborg
- d) att det extra årsmötet kommer att vara beslutsmässigt förutsatt att åtminstone någon medlem deltar, samt
- e) att det är olämpligt att behandla fråga om ansvarsfrihet vid mötet.

Göteborg, 2017-10-04

ENGSTRÖM & HELLMAN ADVOKATBYRÅ AB

Fredrik Engström
Advokat

Ebba Tapper
Biträdande jurist